

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

**ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΓΙΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΔΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕΥ**

Θέμα: Ελληνικά – Άριστη Γνώση
Ημερομηνία: 13 Νοεμβρίου 2014
Διάρκεια: 2 ώρες και 15 λεπτά

**ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ
ΟΛΕΣ ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ**

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΈΚΘΕΣΗ

(Μονάδες 50)

Να αναπτύξετε ένα από τα πιο κάτω θέματα (500-550 λέξεις)

1. *Μια υγιής οργανωμένη κοινωνία στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην εντιμότητα των μελών της και στους θεσμούς που σχετίζονται με την απόδοση δικαιοσύνης. Η απώλεια της πρώτης άλλοτε κρίνεται ως απότοκο των αδυναμιών στη λειτουργία των θεσμών αυτών και άλλοτε θεωρείται ως παράγοντας φαλκίδευσής τους.*

Να αναπτύξετε την πιο πάνω θέση εξηγώντας γιατί και πώς η εντιμότητα των μελών μιας κοινωνίας αλληλεπιδρά με το θεσμικό σύστημα της δικαιοσύνης, με αποτέλεσμα είτε την υγιή λειτουργία της κοινωνίας, είτε την αποδιοργάνωσή της.

2. *Στη σύγχρονη δημοκρατία οι φωνές που δεν ευθυγραμμίζονται ή που διαφωνούν δεν πνίγονται από τη λογοκρισία. Πνίγονται από τη γενική εμπορευματοποίηση, την ομοιογενοποίηση, τη μαζοποίηση. Οι ρηξικέλευθες ιδέες χάνονται μέσα στο συρφετό όσων διαδίδονται, όσων υποβάλλονται, όσων υπερισχύουν. Η σημερινή κοινωνία έχει μια φοβερή ικανότητα να πνίγει κάθε γνήσια απόκλιση, είτε αποσιωπώντας την είτε καθιστώντας την ένα φαινόμενο ανάμεσα στ'άλλα.*

Να αναπτύξετε την πιο πάνω θέση καταδεικνύοντας συγκεκριμένους παράγοντες που, στις σύγχρονες δημοκρατίες, συνεργούν στη διαμόρφωση της «ιδεολογίας της μάζας», στην εκμηδένιση των ρηξικέλευθων ιδεών και στο σβήσιμο «των φωνών που δεν ευθυγραμμίζονται». Να σχολιάσετε επίσης τις συνέπειες αυτού του φαινομένου στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

3. *Σύμφωνα με έγκυρες επιστημονικές μελέτες, ένα από τα θλιβερά αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης στην Κύπρο είναι και η αυξανόμενη αποδημία νέων ανθρώπων, η οποία ενδέχεται να ανατρέψει τα δημογραφικά δεδομένα και τις κοινωνικές δομές, προσλαμβάνοντας απειλητικές διαστάσεις για το μέλλον του τόπου μας.*

Να αναπτύξετε την πιο πάνω θέση με έμφαση στα αίτια και τις συνέπειες αυτού του φαινομένου για την Κύπρο.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ

(Μονάδες 30)

Όταν ο Samuel Huntington ανακήρυξε τη «σύγκρουση των πολιτισμών» ως το αποφασιστικό φαινόμενο της αρχόμενης κοσμοϊστορικής εποχής, ένα ρίγος διαπέρασε ευρείς κύκλους στη Δύση. Όχι μόνον επειδή ένας ακόμη μελετητής αμφέβαλλε ότι θα επέλθει το τέλος της Ιστορίας χάρη στον οικουμενισμό του οικονομικού φιλελευθερισμού και των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων», αλλά μάλλον λόγω της υποψίας ότι μια σύγκρουση ανάμεσα σε πολιτισμούς αναγκαστικά θα είναι σκληρότερη από άλλες συγκρούσεις, δηλαδή ένα είδος πολέμου ανάμεσα σε «φυλές», και επομένως πιο επικίνδυνη για την ανθρωπότητα από κάθε απλώς οικονομικό ή πολιτικό ανταγωνισμό. Έτσι, στον προφήτη των νέων δεινών **αντιτάχθηκαν** άλλοτε απλώς ανθρωπιστικές κενολογίες και άλλοτε η πεποίθηση ότι οι πολιτισμικές αντιθέσεις θα εξασθενίσουν λόγω των πνευματικών επιδράσεων της ενιαίας παγκόσμιας οικονομίας. Αλλά με αυτόν τον τρόπο η θέση του Huntington απλώς εξορκίζεται με ευχολόγια. Η ευθεία αντίκρουσή της δεν είναι δυνατή παρά μόνο αν δεχθεί κανείς ότι στο μέλλον θα γίνουν πράγματι συγκρούσεις και συνάμα αν μπορεί να αποδείξει ότι ακριβώς εξαιτίας του χαρακτήρα αυτών των συγκρούσεων δεν είναι δυνατόν να δεσπάζει ο πολιτισμικός παράγοντας, ότι δηλαδή ο χαρακτήρας των συγκρούσεων καθορίζει το ειδικό βάρος του πολιτισμικού παράγοντα και της πολιτισμικής συνειδησης των υποκειμένων, όχι αντίστροφα.

Όποιος θεωρεί τις πολιτισμικές διαφορές ως τις βαθύτερες αιτίες συγκρούσεων οφείλει να καταδείξει ποια χαρακτηριστικά στοιχεία του εκάστοτε πολιτισμού ωθούν σε σύγκρουση και γιατί αυτά δρουν ειδικά σήμερα με τέτοια ένταση. Αν αυτό δεν καταδειχθεί, τότε η αιτία της σύγκρουσης δεν είναι αναγκαστικά πολιτισμική, ακόμα και αν οι συγκρουόμενοι εκπροσωπούν διαφορετικούς πολιτισμούς. Οι πολιτισμοί δεν είναι πάγιες ουσίες, οι οποίες γεννούν συγκρούσεις επειδή δεν επιδέχονται αλλοίωση. Ασφαλώς, και μόνη η ύπαρξη ενός ξένου πολιτισμού μπορεί να γίνεται αισθητή ως πρόκληση, αφού καθ' εαυτήν διαψεύδει την πεποίθηση ότι οι δικές μας αξίες είναι αυτονόητες και γενικά δεσμευτικές. Τούτο όμως δεν αποτελεί αναγκαία ή επαρκή αιτία σύγκρουσης. Γιατί αφενός γνωρίζουμε ακραίες συγκρούσεις που αναφέρονται σε κοινό πολιτισμικό έδαφος (π.χ. εμφυλίου πολέμους), αφετέρου η δυσφορία που δοκιμάζει κάποιος, όταν οι ξένες αξίες σχετικοποιούν τις δικές του, μεταβάλλεται σε αίσθηση υπαρξιακής απειλής και σε έχθρα, μόνον όταν μια πολιτισμική κοινότητα αντιλαμβάνεται τούτη τη σχετικοποίηση ως συμβολική πράξη, την οποία αργά ή γρήγορα θα ακολουθήσουν χειροπιαστές ενέργειες ενάντια σε χειροπιαστά αγαθά. Καμία κοινότητα δε ζει από αξίες και μόνο, γι' αυτό και καμία δεν θα 'θελε να πεθάνει σε έναν πόλεμο προς χάρη αξιών δίχως συγκεκριμένη υπαρξιακή αναφορά.

Αν οι πολιτισμοί ήταν αναλλοίωτες ουσίες και οι συγκρούσεις το **αναπόδραστο** αποτέλεσμά τους, τότε οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στους πολιτισμούς θα παρέμεναν αμετακίνητες, ήτοι οι φιλίες και οι έχθρες θα ζούσαν αιώνια· επίσης θα έπρεπε η αυτοσυνειδησία τους να επιβιώνει κάθε εσωτερικής και εξωτερικής αλλαγής. Αλλά η ιστορική εμπειρία μάς διδάσκει κάτι πολύ διαφορετικό. Η τοποθέτηση ενός πολιτισμού απέναντι στους άλλους και στον εαυτό του μπορεί να αλλάξει αργότερα ή ταχύτερα, λόγω ανατροπών στη διάταξη των ιστορικών υποκειμένων. Η λογική όμως της διάταξης αυτής είναι από την ουσία της πολιτική, επομένως η πολιτική λογική καθορίζει τελικά τις ιστορικά βαρύνουσες ερμηνείες των πολιτισμών. Οι πολιτισμικές διαφορές δεν είναι καν δυνατόν να καταλήξουν σε συγκρούσεις, αν τα πολιτισμικά υποκείμενα δεν έχουν συγκροτηθεί ως πολιτικές ομάδες, οι οποίες από την πλευρά τους ερμηνεύουν την έννοια του πολιτισμού σύμφωνα με τους σκοπούς τους. Οι πολιτικοί σκοποί – προπαντός όσοι συνάπτονται με αγώνες αυτοσυντήρησης – επικρατούν απέναντι στη φωνή του πολιτισμού. Μια συγκροτημένη ομάδα μπορεί να επισείει τη σημαία του πολιτισμού της όποτε αυτό της φαίνεται πολιτικά σκόπιμο, οι καθαυτό πολιτισμικές μέριμνες, όμως, διόλου δεν καθορίζουν τις συγκεκριμένες πράξεις της και μάλιστα παραμερίζονται μόλις βρεθούν σε αντίθεση με ζωτικούς σκοπούς. Θα ήταν π.χ. ανόητο να υποθέσουμε ότι οι Ιάπωνες θα ρυθμίσουν στο μέλλον τις σχέσεις τους με τις Ηνωμένες Πολιτείες ή με την Κίνα με κριτήριο την πολιτισμική συγγένεια.

Η θεωρία της «σύγκρουσης των πολιτισμών» έθεσε στο επίκεντρο την έννοια του πολιτισμού, για να υπογραμμίσει το γεγονός ότι τα όρια του εθνικού κράτους **έχουν πλέον διαρραγεί**. Η ταύτιση, όμως, της πλανητικής–υπερεθνικής διάστασης με την πολιτισμική διόλου δεν συνιστά λογική αναγκαιότητα. Ο «πολιτισμός» δεν αποτελεί λογικά ή ιστορικά την αμέσως υπερκείμενη έννοια του «έθνους», γι' αυτό και μετά την (υποθετική) υπέρβαση του «έθνους» ο «πολιτισμός» δεν είναι οπωσδήποτε το επόμενο κριτήριο πολιτικής συνομάδωσης. *Πώς μπορεί να εξηγηθεί ότι ειδικά τώρα – σε μιαν ιστορική στιγμή όπου οι τρόποι ζωής σε παγκόσμια κλίμακα έχουν τόσο συμπλησιάσει και οι πολιτισμικές διαφορές μικρύνει όσο ποτέ άλλοτε, έστω κι αν παραμένουν σημαντικές – τονίζονται από ορισμένα πολιτικά υποκείμενα οι πολιτισμικές διαφορές;* Ο τονισμός της πολιτισμικής ιδιομορφίας εξυπηρετεί την περιχαράκωση, στο σημερινό όμως κόσμο αυτό σημαίνει διαμόρφωση μιας όσο γίνεται **ευνοϊκότερης** αφετηρίας μπροστά σε έναν αγώνα κατανομής πλανητικών διαστάσεων. Αυτό είναι το κρίσιμο σημείο κι όχι ο «πολιτισμός» καθ' αυτόν. Οι πολιτισμικές διαφορές επιστρατεύονται όταν ο εξωτερικός εχθρός ανήκει σε άλλον πολιτισμό ή όταν φαίνεται σκόπιμο να **στηλιτευθεί** ο εσωτερικός εχθρός ως πιόνι ενός τέτοιου εξωτερικού εχθρού.

Παναγιώτη Κονδύλη, *Η «σύγκρουση των πολιτισμών» και οι απόψεις του Σάμιουελ Χάντινγκτον*, Το «Βήμα», 26.01.1997
(διασκευασμένο απόσπασμα)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να αποδώσετε περιληπτικά και με δικά σας λόγια το περιεχόμενο του πιο πάνω κειμένου σε 130 περίπου λέξεις. **(Μονάδες 10)**

2. (α) «Έτσι, στον προφήτη των νέων δεινών αντιτάχθηκαν άλλοτε απλώς ανθρωπιστικές κενολογίες και άλλοτε η πεποίθηση ότι οι πολιτισμικές αντιθέσεις θα εξασθενίσουν λόγω των πνευματικών επιδράσεων της ενιαίας παγκόσμιας οικονομίας».

Για ποιους λόγους – σύμφωνα με τις απόψεις του συγγραφέα - αυτού του είδους οι απαντήσεις στις θέσεις του Samuel Huntington λειτουργούν απλώς ως «εξορκιστικά ευχολόγια» και δεν καταφέρνουν να αντικρούσουν ευθέως τη θεωρία για τη «σύγκρουση των πολιτισμών»;

(β) Να επισημάνετε μέσα από τη δεύτερη ή/και την τρίτη παράγραφο του κειμένου και να εξηγήσετε δύο επιχειρήματα συνολικά με τα οποία ο συγγραφέας αντικρούει τη θεωρία της «σύγκρουσης των πολιτισμών».

(Μονάδες 12)

3. «Πώς μπορεί να εξηγηθεί ότι ειδικά τώρα - σε μιαν ιστορική στιγμή κατά την οποία οι τρόποι ζωής σε παγκόσμια κλίμακα έχουν τόσο συμπλησιάσει και οι πολιτισμικές διαφορές μικρύνει όσο ποτέ άλλοτε, έστω κι αν παραμένουν σημαντικές - τονίζονται από κάποιους οι πολιτισμικές διαφορές;»

Πού οφείλεται, κατά το συγγραφέα, η επιστράτευση της θεωρίας των πολιτισμικών διαφορών στο σημερινό κόσμο, παρά την αντικειμενική σμίκρυνση αυτών των διαφορών σε παγκόσμια κλίμακα; Να σχολιάσετε την άποψη αυτή του Κονδύλη τεκμηριώνοντας τη δική σας θέση με ένα παράδειγμα από τη σύγχρονη πραγματικότητα.

(Μονάδες 8)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΓΛΩΣΣΑ

(Μονάδες 20)

Οι λέξεις των ερωτήσεων ένα (1) και δύο (2) προέρχονται από το κείμενο για κατανόηση και είναι έντονα γραμμένες.

1. Να γράψετε για κάθε μία από τις ακόλουθες λέξεις (i) ένα **συνώνυμο** και (ii) ένα **αντώνυμο**, διατηρώντας το γραμματικό και το συντακτικό τους τύπο.

(α) αναπόδραστο

(β) ευνοϊκότερης

(γ) να στηλιτευθεί

(μονάδες 6)

2. Να γράψετε τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους στον **Ενεστώτα** και τον **Αόριστο** της **Ενεργητικής Φωνής** χωρίς να αλλάξετε το πρόσωπο και τον αριθμό.

(α) αντιτάχθηκαν (β) έχουν διαρραγεί

(μονάδες 4)

3. Να επιλέξετε το σωστό :

A) Με τη λέξη *κενολογία* αποδίδεται το νόημα της φράσης:

(α) καινά δαιμόνια (β) κύμβαλον αλαλάζον (γ) παρρησία

(δ) άνευ αποχρώντος λόγου (ε) έπεα πτερόεντα (στ) καμία από τις προηγούμενες

B) Με τη λέξη *προσβολές* αποδίδεται το νόημα της φράσης:

(α) τα εξ αμάξης (β) πυξ λαξ (γ) την άγουσαν

(δ) ανεμώλια έπη (ε) κατ'ευφημισμόν (στ) καμία από τις προηγούμενες

Γ) Για να δείξουμε ότι μια κατάσταση αντιμετωπίζεται *με όποια και όσα μέσα υπάρχουν ή διατίθενται*, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη φράση:

(α) εκ του μη όντος (β) εκ των ων ουκ άνευ (γ) εκ του συστάδην

(δ) εξ άπαντος (ε) εκ των ενόντων (στ) καμία από τις προηγούμενες

Δ) Για να δείξουμε ότι κάτι ή κάποιος βρίσκεται *σε πολύ κρίσιμη κατάσταση, σε εξαιρετικά κρίσιμο σημείο*, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη φράση:

(α) επί τάπητος (β) επί ξυρού ακμής (γ) τήδε κακείσε

(δ) επί τον τύπον τών ήλων (ε) εις επήκοον (στ) καμία από τις προηγούμενες

(μονάδες 4)

4. Αφού επιλέξετε το κατάλληλο ρήμα, να το τοποθετήσετε στο σωστό γραμματικό τύπο στο χρόνο που αναφέρεται στην παρένθεση, χωρίς να χρειαστεί να αλλάξετε τη σύνταξη της πρότασης. Στο τετράδιο απαντήσεων να γράψετε μόνο το ρήμα στο σωστό τύπο και τον αριθμό της πρότασης στην οποία αναφέρεστε:

(α) Με την προκλητική του συμπεριφορά την οργή και την αγανάκτησή μας.
(ελκύω, επισύρω, επισείω / αόριστος)

(β) Η συγκεκριμένη λειτουργός της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας με ιδιαίτερη ευαισθησία στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες.

(εγκύπτω, ενσκήπτω, επιδεικνύω / αόριστος)

(γ) Το δικαίωμα της εργαζόμενης μητέρας στην άδεια μητρότητας
εδώ και χρόνια με νομοθετική ρύθμιση.

(επικυρώνω, κατακυρώνω, κατοχυρώνω / παρακείμενος)

(δ) Σε συγχαίρω γιατί, σε αυτή την τόσο δύσκολη περίπτωση, δεν
στο ελάχιστο τις ευθύνες σου.

(αποδύομαι, απεκδύομαι, απαλλάσσομαι / αόριστος)

(μονάδες 4)

5. Σε δύο από τις τρεις πιο κάτω προτάσεις υπάρχει ένα συντακτικό ή γραμματικό
λάθος. Αφού επισημάνετε τα λάθη, να ξαναγράψετε ορθά τις δύο αυτές προτάσεις.

(α) Θεωρώ ανεπίτρεπτο το γεγονός ότι, αμέσως μετά την υπηρεσιακή σύσκεψη,
κάποιος από τους λειτουργούς του γραφείου μας διέρρευσε τα έγγραφα που
είχαν δοθεί.

(β) Δε δικαιούται να πάρει σύνταξη, γιατί δεν πληροί τους όρους συνταξιοδότησης.

(γ) Η υπόθεση αυτή διαχειρίζεται από το Νομικό Σύμβουλο του γραφείου μας.

(μονάδες 2)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

© Copyright 2014 – Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση με οποιοδήποτε μέσο όλου
ή μέρους του περιεχομένου χωρίς τη συγκατάθεση του εκδότη.